

**PADISÁK MIHÁLY, A MAGYAR RÁDIÓ
„MISKA BÁCSI LEVELESLÁDÁJÁBÓL”**

A hiányzó emberi szó

Rohanó korunkban, amikor a kapcsolatok többnyire sms-ekre szűkülnek, egyre nagyobb hiánycikk a megértő, szívből jövő emberi szó. A rádióhallgatók generációihoz szólt annak idején Miska bácsi. Milliók hallgatták, figyeltek tanácsaira, itták gondolatait, csodálták emberségét. Hangja eljutott a Kárpát-medence legkisebb zugába is. Félmillió levelet kapott és válaszolt meg segítőtársaival.

Miska bácsi, Padisák Mihály az idén nyolcvan éves és a Könyvhéten jelent meg huszonharmadik könyve *Félszáz év a mikrofon előtt* címmel. Nem is lehet ezt csodálni, hiszen szellemi frissessége ma is a régi. Az íráson kívül még mai napig aktívan részt vesz települése közéletében is. Csobánkai otthonában kerestük fel, ahol Marikával, kedves feleségével és kutyájával él, a negyedszázados, egykor Erdélyből hozott, húsz méteres fenyők, örökzöldek és az Oszoly hegy szemközti fehér sziklái társaságában. Örömmel nyugtázom, hogy van postaláda a kerítésükön, és mint később megtudom, még ma is szép számban kap levelet. Arról faggattam, hogyan alakult és teljesedett ki benne a sokakat megérintő, őszinte emberi szó.

– Azt olvastam a legújabb könyvében, hogy a Miska bácsi levelesládája, kezdetben lemezesláda volt. Igaz, ez?

– Valóban. 1950 márciusában indult a *Miska bácsi lemezesládája*, ami kívánságműsor volt. Nők szerkesztették, színész alakította mesealak volt Miska bácsi. A kis levélíróknak zenét szolgáltatott, de a válaszlevélben ajándék képeslapot, matricát és más apróságokat is küldött. Az ajándék képviselte számukra a szeretetet. Ennek folytatása lett 1976-tól a *levelesláda*, ami tartalmában megújult, és a gyerekek és ifjak felnőtt jóbarátja lett. A fiatalok minden öröme és gondja helyet kapott benne, az adások folyamatos és tartós levélkapcsolatokra épültek. Leginkább diákok és pedagógusok fordultak hozzám bizalommal, huszonöt éven keresztül. A műsorban meghirdetett pályázatokon sok ezren

vettek részt magyarországi és határon túli településekről. Összesen fél évszázadig álltam a mikrofon előtt. Voltam riporter, irodalmi szerkesztő, műsorvezető, játékmester és dramaturg. Háromezer műsoromból 1300-at ma is őriz a Magyar Rádió „Aranyalapja”.

– Akkor, amikor kezdte, miként lehetett bekerülni a műsorhoz munkatársnak?

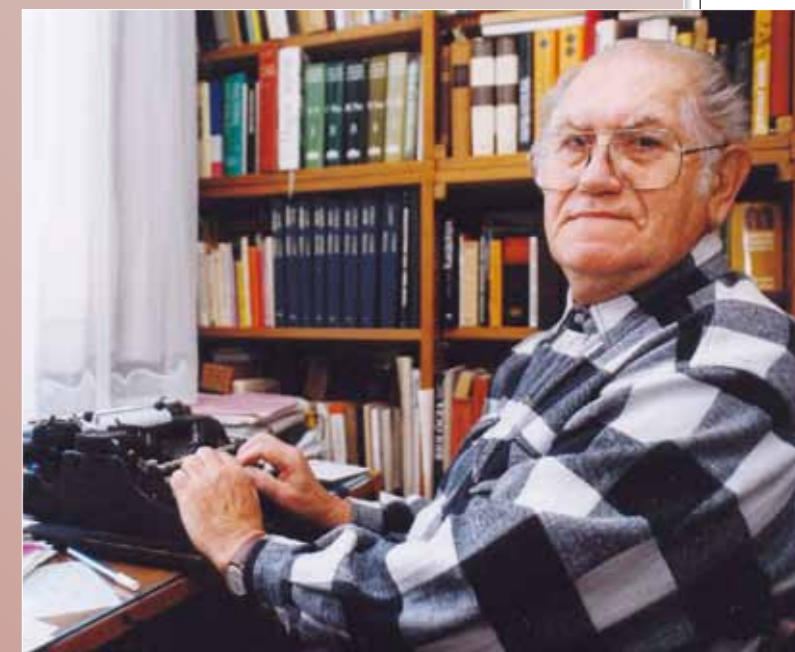
– Ifjúkoromban az újságíró, rádióst nem képezték drága pénzen, médiaiskolákban. Akinek kedve, tehetsége, szorgalma volt az íráshoz, az kikínlódta magában a szerkesztőségek asztalára tehető mustrát, aztán munka közben megtanulta vagy elleste a műhelyfogásokat a szakma nagyjaitól. Korán barátságot kötöttem a betűkkel. Kisiskolásként édesanyám előfizette számomra a *Jó Pajtás* című képes gyermekújságot. Ez volt első irodalmi élményem. Aztán harmadikosként megkaptam a kor súlyos gyermekbetegségét, a

torokgyíkot. Nagymamám petróleumos libatollal ecsetelte a torkomat, aztán megérkezett kétkerekű, egylovas homokfutón a veregyházi Luttor doktor úr is, aki megvizsgált, majd adott egy lószérumot a hasamba, és a felírt orvosság után egy vörös cédulát helyezett az ajtóra, hogy itt fertőző beteg van. Hat hétig nyomtam az ágyat, nagyon unatkoztam, mire nagymamám lehozott a padlásról egy nagy kosarat, benne az *Áller Képes Családi Lapjával*, amit 1920-as években adtak ki. Nagyalakú volt, sok írással, képekkel. Mindet kiolvastam. Folytatásos szerelmes regényt, detektív történeteket, Jack Londont és sok mást. Amikor évekkel ezelőtt Vágó István *Legyen Ön is milliomos* műsorában az ötmillió kérdés ez volt: Ki volt az az európai ember, aki először látta meg a Csendes-óceánt? Ekkor, hetven év távlatából, a gyermekkori emlékek közül beugrott a válasz: Balboa. Ő egy fára felkapaszkodott szakállas férfi volt, aki a távolba néz, így ábrázolták az újságban.

A Jó Pajtásban volt egy szerkesztő, Pista bácsi, aki a gyerekek beküldött írásaiból közölt néhányat. Én is írtam harmadikos koromban egy versikét, ami aztán a közölhetőség kedvéért átírva jelent meg. Ezért én vérig voltam sértve, de szerencsére nem vette el a kedvem az írástól. Írtam szerelmes és hazafias verseket, olykor napon-ta hármat is.

Tizenhét évesen jelent meg első újságcikkem, Vízvári Károlyról, a Lánchíd egyik újjáépítőjéről. A versírásról akkor már leszoktam, inkább novellákat írtam, többnyire csak magamnak. Ebben az esztendőben súlyos betegként kerültem kórházba. Nem tudták megállapítani, mi bajom van. Egy hónapig lázas betegként feküdtem, apácák ápoltak, hívták a papot, adja rám az utolsó kenetet. Szerencsémre egy sebész

Adj jó szót a
gyermekeknek,
hogy
EMBERRÉ
váljanak!

megállapította, hogy veseköri tályogom van és megműtött. Négyheti lábadozás után felépültem. Azon a nyáron próbatételként Erdővárosról gyalogszerrel a Mátrába indultam. Spárgatalpú tornacipőben 90 kilométert tettem meg, egy zacskó tökmag társaságában. Röviddel ezután, még a nyáron megírtam első regényemet. Ebből ma legfeljebb ha 3x10 sort vállalnék.

Húszévesen tagja lettem az Írószövetség mellett működő *Fiatalkorú Írók Munkaközösségének*. Jeles kortársak közé kerültem. Csoóri Sanyi, Eörsi Pista, Ancsel Éva, Abody Béla, Ungvári Tamás és mások fémjeltek ezt a generációt. Itt hallottam, hogy a Magyar Rádió riportereket keres. Gondoltam, a riporterség közelebb áll az irodalomhoz, mint a külkereskedelem, ahol dolgoztam. Megjelent írásaimmal jelentkeztem és behívtak próbafelvételre. Molnár Aurél, a kor legendás riportere beültetett a Rádió hangfelvevő kocsjába és elvitt a Ganz Vagonyárba, ahol kezembe nyomta a mikrofont, és mondta, hogy beszéljek arról, amit látok. Tizenhét percig beszéltem. Felvettek egy hónap próbaidőre. A rádiózásból ötven év lett. A rádióműsorokon kívül könyvek, színdarabok, hangjátékok.

– Említette a kereskedelmet, nyilván nem véletlenül. Kereskedőnek szánták a szülei?

– Nem-nem. Nincs évszázados családfám, nem voltak jeles ősök, akik előre valamiféle kitaposott utat mutattak volna. Azt szoktam mondani, hogy jöttem a tisztességes szegénységből, s lettem, aminek sorsom, munkám lenni adatott: a nemzet napszámosa.

Ugyan a budapesti Peterdy utcai proli bérlakásban születtem, de szülőháznak sokkal inkább az Erdővároson, a Pozsonyi út 5. szám alatti piciny egyszobás házat tekintem. Ma a házunk előtti mezőn egy szép játszótér áll! A házat anyai nagy-

apám Fridrich János építette, aki bankaltiszt volt a Magyar Általános Hitelbankban, nyolc nyelven beszélt. Fix fizetéssel bírt, ám ötvenkilenc éves korában meghalt infarktuszban. Ezzel felbomlott a család anyagi biztonsága. Az 1930 utáni elhúzódó világválságban anyám, aki jól képzett varrónő és szabász volt, s apám, aki épület- és bútorsztalos szakmunkás, csak alkalmi munkákat kapott. Nem telt már bérlakásra, albérletben húzódtak meg, engem pedig nagymamára bízta. Négyéves koromban, 1934-ben erdővárosi lettem. A biztonságot, a napi betevő falatot, az otthon melegét a nagymamám végtelen szeretetével és ötven pengős nyugdíjával biztosította nekem. Mi ketten lettünk a család, a szüleimet csak ritkán, vendégségben láttam. Nagymamám meséi alapozták meg a fantáziámat. Kisiskolásként Laczkó tanító néni vezetett be a betűk birodalmába. Palatáblára palavesszővel írtunk. Aztán olvasós koromtól kezdve mindig könyvet hozott a Jézuska. Falun, olyan közegben nőttem fel, ahol még fontos volt az igaz, őszinte, emberi szó. Később, cserkészként megtanultam, hogy „a cserkész ahol tud, segít”. 1948-ban a Gróf Széchenyi István Kereskedelmi Iskolában érettségiztem. Tisztviselő lettem, a nagymamamtól kapott német nyelvtudásnak köszönhetően egy külkereskedelmi cégnél kezdtem dolgozni, amiből később Agrimpex nevű nagyvállalat lett. Ám a kenyérkereső munka mellett szabadidőmben írtam, írtam, írtam.

– *A cég mely részlegén tevékenykedett?*

– A toll osztályon dolgoztam. Szekér István volt az osztályvezetőm. A szavahihetőséget, az emberi tisztességet tőle tanultam. Érdekes munka volt, egy adag tollmintából meg kellett becsülni, mennyi lehet benne a pehely, hiszen ez határozta meg az árát. Magyarország nagy tollexportőr volt. És egy év után, tizenkilenc évesen már a legjobb szakemberek közt tartottak számon. Még külföldre is kiküldtek. Nyilván maradtam volna külkereskedő, de áthelyeztek a szalámi csoporthoz, a húsosztályra. Ehhez nem volt kedvem. Jól jött, hogy az Írószövetségben meghallottam, a Magyar Rádió riportert keres. Innen már egyenesen vezetett tovább az út.

– *A későbbiekben vélhetőleg Miska bácsi is sok tanítványt nevelt, irodalmárt, művészt segített a pályára. Kik köszönhetik Önnek azt, hogy a megálmódott úton járhatnak?*

– Minden gyermekírásban a szikrát kerestem. Valamire való diákemberben sok terv, sok elképzelés moco-rog. Többnyire keresi a lehetőséget, hogy önmagából megmutathasson valamit. Így találkoztam Szabó Pistával, akit ma Szabó István Oscar-díjas rendezőként ismernek itthon és világszerte. 1956 tavaszán Földes Gézáné, az úttörő- és gyermekrovat vezetője egy vékony, vörös hajú fiút kísért át a szobámba, riportot hozott. Diákéletről szólt, jó volt, adásba került. Ekkor kezdődött életre szóló barátságunk, aminek közös gyermeke lett 1957-ben a vetélkedő műfaja. Később dramaturgként sok íróval dolgoztam. Költő, prózaíró akadt bőven, a drámaíró ritka madár volt, keresni, nevelni kellett. Így találtam rá pályája elején Takács Tiborra, aki később vagy két tucat hangjátékot írt történelmünk számos jeleséről. De dolgoztam határon túliakkal is, így Méhes Györggyel, Kányádi Sándorral, Fodor Sándorral, Szűcs Imrével. Emlékezetes volt Lipták Gáborral való közös munkánk is, akinek balatonfüredi házában gyakori vendég volt Illyés Gyula, Németh László, Borsos Miklós. Szerkesztettem tehetségkutató sorozatot is. Sok ifjú művész nálam állt először a Magyar Rádió mikrofonja előtt. Itt említhetném Andor Évát, Ütő Endrét, Fodor Tamást, Kristóf Tibort, Mikes Györgyöt, Pege Aladárt, Baranyi Ferencet, Hofi Gézát, Nádas Gábort, Kaposy Miklóst, Eötvös Pétert vagy Nagy Bandó Andrást is.

– *Munkáját elismerték több rádiós Nívó-díjjal, emellett Kiváló Népművelő, mint újságíró megkapta az Aranytollat, a Magyar Rádió törzsgárdájának örökös tagja, Göncz Árpádtól megkapta a Magyar Köztársaság Elnökének Arany Emlékérmét. Ezek mellett megkapta a Magyar Örökség Díjat, Prima Díjat, Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét, Csobánka és Erdőkeres község díszpolgára és még sorolhatnánk... A kitüntetéseit számon tartja? Úgy látom, hogy a falra nem teszi ki őket!*

– Nyilván megtisztelő, örömmel vettem át mindegyiket, de nem a falon tartom őket. Életem fontos, kortörténetet őrző részét, a Miska bácsi levelesládájába érkező sok ezer levél, pályamunkát és fényképet, 25 év szöveggönyvét a Kecskeméti Katona József Múzeumnak adtam. Kutatható. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban reprezentatív kiállítás volt az anyagból.

– *A saját gyermekei is mikrofonnal kezükben élik életüket? Egyáltalán mit szól a kedves felesége ahhoz a sok levélhez, amit még ma is postaládájukba dob a postás?*

– 1958-as rádióújságban, május másodikán jeles eseményt ünnepelt a Magyar Rádió. A kétmilliomodik rádió-előfizetőt. Ebből az alkalomból kétórás esti műsort adtunk. Az ünnepi műsorról készült sajtófotón látható fiatalkori önmagam, amint éppen a vetélkedő harmadik díját, húsz hanglemezre szóló utalványt adok át Paál Máriának, egy karcsú pesterzsbeti gimnazista lánynak, aki immár közel ötven éve szerető hitvesem. Azt, hogy évtizedeken át bírtam erővel, legfőképpen Feleségemnek köszönhetem, aki ha kellett erős segítőtárs volt, ha kellett, hű barát, megtartó támasz vagy oltalmazó anya. Ami gyermekeinket illeti: Judit az MTA doktora, tanácskezelő egyetemi tanár, szakmájában világszerte ismert tudós, száznál több tudományos munkát írt. Gábor fiunk agrármérnök, Brüsszelben az Európa Minisztérium szakértője, neki is bőven akad írnivalója. Öt unokánk van.

– *Kaphatunk egy levelet, amit közzétehetünk?*

Persze! – hangzik a válasz. – A könyvemben többet is idézek. Válasszanak. Választottunk egy Nádudvarról érkezett levelet. „Akartam egy kis ajándékot küldeni Miska bácsinak. Vettem egy nagyméretű borítékot és abba képeslapokat, naptárakat és útikalauzokat tettem. Meg a kedvenc algériai bélyegemet, amit még a nagypapám hozott, aki a háború után járt Algériában. Nem voltam idehaza, amikor Édesanyám hazajött. Ő pedig tudni akarta, mit írok, felszakította a borítékot, és valahogy az algériai bélyeget is kettészakította. El lehet képzelni,

hogy milyen cirkszt csaptam, amikor hazajöttem. Édesanyám kárpoztlásul vett egy tíz kilós dinnyét. De megéri-e a dinnye az ember kedvenc bélyegét? Meg az örömet... Meg a csalódást saját anyjában? G. Lajos – Nádudvar.”

– *Hogyan és mivel írta azokat a leveleket, amit aztán postázott?*

– Egy Mercedes márkájú táskairógéppel. Több, mint fél évszázada ezzel kerestem a kenyeremet, ez segített az alkotásban, részese kitüntetésemnek. Egykor még nagymamamtól kaptam.

– *Mit üzen a mai embereknek? A jövő generációnak?*

– Nagypapáéként a világot szemlélve bevallom: aggodom unokáinkért. Tartok tőle, hogy az új évezred vívmányaival együtt beköszönhet a „köszívűek kora”.

Az ember furcsa szerzet. Ritkán okul és még ritkábban engedi magához a jó szót, nem hagyja magát megváltoztatni. Ám mindenki akad egy parányi rés, amelyen keresztül közel engedi magához azt, akit bizalmára méltat. Én egész életemben ezeket a réseket kerestem, s többnyire megtaláltam. Elsősorban a legfogékonyabb, ám a legsebezhetőbb lelkekben, a gyermekekében, ifjakében. Értük éltem. Értük álltam a mikrofon előtt, nekik írtam könyveimet, hangjátékaimat.

Hiszem, hogy neveltem szép számban utódokat, akik ezt a szót, hogy ember, csupa nagybetűvel írják. Földgolyónkon ma és mindenkor ez a legfontosabb.

A lényeg hat szóba befér: Éltem, küszködtem, értetek. Gondolatok néha rám...

Tábori Zsuzsa

